

MIKAELIKYRKAN

Rödbetan 1, Lundby församling, Västerås stad, Västmanlands län

Mikaelikyrkan 2006-11-12 – Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Kyrkomiljön

Mikaelikyrkan ligger i ytterstadsdelen Vetterstorp, utbyggd på 1950- och 60-talen. Området domineras av flerbostadshus.

Skivhus, butik och butiksparkering norr om kyrkan

Kyrkoanläggningen

Kyrktomten utgör ett grönområde, en övergång mellan villabebyggelse från 1900-talets förra hälft

och flerbostadshus från 1950- och 60-talen. På fastigheten finns fyra byggnader: själva kyrkan med fristående klockstapel av betong, församlingshemmet och en ungdomsgård. Delar av den skogsdunge som fanns innan området bebyggdes har sparats.

Ungdomsgården och villatomter i söder –
Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Kyrkobyggnaden som uppfördes 1965-66 omfattar tre skepp, har fasader av råhuggen kalksandsten och fogar i samma färg.

Kyrkans södra och östra sidor – digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Höga fönster finns på korets södra sida och bakerst i sidoskeppen. Påfallande är annars att stora fasadpartier saknar fönster. Taket består av tre flacka, längsgående fall, i mitten starkt stigande mot öster och på sidorna svagare stigande mot väster, täckta med gummimassa. Utmed takfoten löper gesimsrännor av koppar.

Klockstapeln vid infarten är 19 meter hög, uppförd av fyra betongpelare och krönt av ett kors i aluminium omgivet av cirkelbågar, vilka skall symbolisera Gud och Gudstron.

Inträde sker på kyrkans norra sida, genom ett glasat dörrparti. *Förhallen* har ett golv av polerade skifferplattor och grå östgötakalksten, lagda i mönster. Väggarna består av kalksandsten och taket av gjuten betong med infällda armaturer. Mot förhallen ansluter en långsträckt utbyggnad med sal, bibliotek och sakristia.

Ingångsdörren och förhallen –
digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Kyrkorummet är indelat i tre skepp, vars tak bärs av betonggjutna bågar som har plankstämplade pelare längst bak och längst fram i anslutning till det smalare koret. Mittskeppet höjer sig starkt i kyrkans längdriktning och når i koret en höjd av elva meter. Sidoskeppen sänker sig däremot framåt och avslutas med cirkulärt insvängda murar mot koret. Södra sidoskeppet är smalare och kortare.

Väggarna av kalksandsten är likadana som fasaderna. Dagsljus infaller i huvudsak genom tre stora fönsterpartier, ett i korets sydöstra sidovägg och de två andra i sidoskeppens bakre väggar. Dessutom finns ett korsformigt fönster uppe i den höga fondväggen bakom altaret, samt en liten glasad utrymningsdörr i södra väggen. Ljuskronorna har komponerats av metallstavar och cylindriska glas. På väggarna finns dessutom marschalliknande lampetter uppsatta. Predikstolen på södra sidan har en bred tresidig front av kvistfritt, betsad fanér, samt murad uppgång som följer den insvängda väggen. Koret är förhöjt, med altare av polerad marmor, på ett podium av marmor. Den tredelade altartavlan med Kristusmotiv har målats av Helge Andersson.

I golven ligger rött Höganäsklinker, fränsett norra sidoskeppets upphöjda golv som är täckt med en grå plastmatta. Bänkkvarteren är öppna, byggda av kvistfritt furuvirke och brunbetsade. Framför norra kvarteret står en dopfont av krossad kalksten (Ignaberga). I norra sidoskeppet finns plats för kör och en orgel av Åkerman och Lund. Orgelfasaden med asymmetrisk siluett har pipor av koppar.

Byggnadshistorik

Västerås västra ytterstadsdelar byggdes ut på marker tillhörande Lundby socken, långt ifrån den historiska sockenkyrkan. Behovet av en närmare samlingspunkt än denna gav sig snart tillkänna. Efter många år i hyrda lokaler beslutade församlingen att uppföra en stadsdelskyrka. För ändamålet avstyckades en tomt på en trädbevuxen kulle, nära stadsdelsgränsen mellan Jakobsberg och Vetterstorp. Västeråsarkitekterna Gösta Ekroth och Bertil Tideström gavs i uppdrag att utarbeta ritningar. Till en början presenterades en närmast kvadratisk kyrkobyggnad, med plats för ca 200 personer. Byggnaden som förverkligades blev avsevärt större, med en oregelbundet långsmal form och rundade hörn på bägge sidor om ett utskjutande kor i öster. 400 personer rymdes i kyrkorummet som invigdes den 26 mars 1966.

På en grundplatta av betong hade murar av råhuggen kalksandsten uppförts, samt bärande, inre bågar av betong. En särpräglad indelning i tre skepp åstadkoms genom att vinkla mitt- och sidoskeppens takfall åt olika håll i längdriktningen. Såväl i fasaderna som i kyrkorummets väggar fogades kalksandstenen med infärgat bruk för att få en sammanhängande vit yta. På kyrkans norra sida, nära ingången, restes klockstapeln med betongpelare, ljudluckor av koppar och längst upp ett kors med cirkelbågar av aluminium. De senare vållade diskussion, som avstannade sedan byggnadskommitténs ordförande Axel Bergenfalk utrett frågan närmare och inte funnit hinder från teologisk synpunkt.

I det föga smyckade kyrkorummet fick materialen en desto mer framträdande roll: väggarnas råhuggna kalksandsten, betongpelarnas plankstämplade ytor och snickerierna av kvistfritt, ljust betsat furuvirke. Som dekorativa accenter tjänade lampetterna och ljuskronorna.

Kyrkans utseende har knappast förändrats sedan invigningen, men 1986 blev ett stort församlingshem tillbyggt på kyrktomtens östra sida. Därigenom upplevs kyrkobyggnaden inte längre som en solitär.

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning

Mikaelikyrkan från 1965-66 är exempel på en ”brutal” modernism där de använda byggmaterialen tydligt redovisas och får spela en central roll i gestaltningen. Ett annat särdrag är de tre mot varandra vinklade takfallen, som kan ses som en illustration av den moderna byggteknikens möjligheter.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- Mikaelikyrkans fasader av råhuggen kalksandsten var för sin tid en innovation. Viktigt vid framtida underhåll är att lagningar sker med likadan sten och infärgat bruk (måste specialbeställas).
- Klockstapeln i gjuten betong, krönt av kors i aluminium, är en av Västerås mer utpräglade exponenter för 1960-talets arkitektur.
- Kyrkorummets fasta inredning är den ursprungliga, i sin helhet ritad av kyrkans arkitekter och därför känslig för förändringar.

Redaktionella uppgifter

Inventeringsperiod: november 2006

Fältinventering: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning:

Rolf Hammarskiöld, efter samråd med referensgrupp utsedd av Västerås stift

Rapportsammanställning: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Rapporten färdigställd: 2006-12-29

Källor och litteratur

Otryckta källor

Västerås kyrkliga samfällighets arkiv (VKS):

- Bygghandlingar 1985-99

Litteratur

Bergenfalk, Axel: Mikaelikyrkan/*Västerås stiftsbok 1967, s 180-186/*

Illerstad, Lennart: Nya svenska kyrkor, del 1 Svealand - Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer, Rapport RAÄ 1990: 2

Inventarium över svenska orglar, 1990: 1, Västerås och Karlstads stift, redigerad av Tore Johansson – Förlag Svenska orglar, Tostared 1990

Övriga tryckta källor

Artikel i Västmanlands läns tidning (VLT) 1967-08-25

Sammanställning av viktiga händelser för kyrkan, relaterade till källor

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1965-66		<p>Första spadtaget togs i februari 1965</p> <p>Kyrkan uppfördes på en tomt som till större delen bestod av en trädbevuxen kulle, samt i den nordöstra delen av plan och öppen mark. På den kuperade delen skedde grundläggningen på blockig morän, delvis berg i dagen. På den plana delen skedde grundläggningen på lermark.</p> <p>Murarna uppfördes av kalksandsten. Fogbruket genomfärgades för att ligga så nära kalksandstenen som möjligt. Murarna sträcker sig ända ner till mark, utan sockel. Mest karakteristiskt är utformningen av de tre skeppen, vars tak bärs av bågar av betong. Betongpelare med plankstämplor restes längst bak och framme vid altaret</p> <p>Det treskeppiga kyrkorummet täcktes med panelklädda innertak burna av betongpelare. Mittskeppets tak gjordes stigande i kyrkans längdriktning, medan sidoskeppens tak gjordes sjunkande.</p> <p>Predikstolen tillverkades av församlingsprästen Erik Svensson</p> <p>Invigning skedde den 26/3 1966</p>	<p>Arkitekterna Gösta Ekroth och Bertil Tideström</p> <p>B Engström och G A Jansson, Diös Bygg AB</p> <p>Bröderna Färnqvist, Sala (bänkinredning)</p> <p>Åkerman & Lund, Knivsta</p>	<p>Bergenfalk, s 180-186</p> <p>Inventarium, s 3</p>
1985		Mikaelikyrkan byggdes ut med lokaler för församlingshem	Ekrot och Hoffman arkitektkontor AB	VKS: Bygghandlingar
1987		Yttertaket täcktes med en asfaltemulsion (Derbigum)	Svetak AB	VKS: Faktura 1987-03-23 Kontrollintyg 1987-10-07
1997		Nya fönsterbleck av koppar uppsattes		VKS: Fakturor
1999		Skyld blev uppsatt		VKS: Ansökan, tillstånd